

LW 505

ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Приета: прот. № 40 от 30.09.1997г., изм.прот. № 17 от 14.10.2002г., изм.прот. № 11 от 17.09.2011; изм. прот. № 15 от 24.06.2016

Лектор: проф. д-р Тодор Тодоров

АНОТАЦИЯ

Предмет на тази учебна дисциплина е системата от норми на правото на Европейския съюз, които съставляват един самостоятелен, независим и динамичен правопорядък. По-голямата част от програмата е посветена на институционното право на ЕС: проследява се генезисът и еволюцията на институциите и на нормотворческия процес, изучават се функциите и начините на функциониране на органите на Европейския съюз, специфичните им компетенции и тяхното нормотворчество, в т.ч. законодателния процес на Европейския съюз. По-задълбочено се изучават източниците, както и принципите и особеностите на действие на правопорядъка на ЕС, взаимоотношенията между него и другите, вече познати на студентите правопорядъци - международното право и вътрешното право. Студентите се запознават с прилагането на правото на ЕС от съдебните органи на ЕС. Изучават се и основите на материалното или т.нар. „субстантивно“ право на Европейския съюз, уреждащо дейностите и „политиките“ на Съюза в отделните области – заложен в Договора за функциониране на Европейския съюз и в актовете на вторичното право.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Нормите на правото на Европейския съюз имат пряко действие в Република България и по-голяма юридическа сила от нормите на вътрешното право. Затова разбирането и познаването на правото на Европейския съюз е важен аспект на обучението на бъдещите юристи. Основна цел на дисциплината е да им предостави необходимите познания относно основите на това право; да обясни правната, икономическата и политическата същност, структурата и функциите на Европейския съюз, да изгради у тях база от знания за действащата правна уредба на съвременния етап, след влизането в сила на Лисабонския договор.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение			задочно обучение		
			л	с	у общ	л	с	у общ
Право	Задължителна	5	45	30	75	30	15	45

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Предистория на идеите за обединяване на Европа до Втората световна война. Теоретически подходи към обединяването на европейските държави.

Тема 2. Процесите на Европейско обединяване след края на Втората световна война. Планът "Маршал" и доктрината "Труман". Съветът на Европа и други организации.

Тема 3. Идеите на Жан Моне и "Планът "Шуман" от 1950г. – съдържание, особености, значение. Създаване на Европейската общност за въглища и стомана. Правна същност и правосубектност на ЕОВС. Учредителният договор за ЕОВС – обща характеристика.

Тема 4. Създаване на Европейската икономическа общност и на Европейската общност за атомна енергия (Евратом) – цели, предмет, институции. Учредителните договори за ЕИО и на Евратом - обща характеристика, правна същност и правосубектност.

Тема 5. Довършване, разширяване и задълбочаване на европейската интеграция. Единен европейски акт.

Тема 6. Необходимост, създаване и правна същност на Европейския съюз. Договорът от Маастрихт – обща характеристика, структура, съдържание, особености.

Тема 7. Ревизиите от Амстердам и Ница. Европейският конвент 2002-2003 г. Лисабонският договор от 13.12. 2007 г. за изменение и допълнение на ДЕО и ДЕС.

Тема 8. Основи на Европейския съюз. Договорът за Европейския съюз и Договорът за функциониране на Европейския съюз. Правосубектност на ЕС. Ценности и цели на ЕС. Демократични принципи на ЕС.

Тема 9. Основни права в ЕС. Харта на основните права на ЕС. Европейска конвенция по правата на човека.

Тема 10. Европейско гражданство. Понятие, основни права.

Тема 11. Институции и органи на ЕС. Обща характеристика.

Тема 12. Европейски парламент – състав и конституиране, структура, правомощия.

Тема 13. Европейски съвет – състав, правомощия. Председател на Европейския съвет.

Тема 14. Съвет на Европейския съюз – състав, функции, начини на вземане на решения, председателство. Върховен представител по въпросите на външните работи и политиката на сигурност. КОРЕПЕР.

Тема 15. Европейска комисия – състав и конституиране, правомощия.

Тема 16. Сметна палата. ЕСЦБ, ЕЦБ, ЕИБ и ЕБВР.

Тема 17. Консултативни органи. Помощни комитети и други органи.

Тема 18. Компетентност на ЕС. Предоставена компетентност. Изключителна и поделена компетентност. Теория за "Implied powers". Принципите на субсидиарност и пропорционалност.

Тема 19. Процеси на вземане на решения. Обикновена законодателна процедура. Специални законодателни процедури.

Тема 20. Процедури за изменение на ДЕС и ДФЕС. Обикновена процедура за преразглеждане. Опростена процедура за преразглеждане.

Тема 21. Засилено сътрудничество.

Тема 22. Процедури за присъединяване към Европейския съюз и оттегляне от Европейския съюз.

Тема 23. Бюджет на ЕС.

Тема 24. Понятие и обща характеристика на Правото на ЕС. Съотношение с Международното и с вътрешното право.

Тема 25. "Първично" право - същност, обща характеристика. Други източници на "Първичното" право. Международни договори на ЕС, международни договори на държавите-членки. Неписани източници на правото на ЕС – видове, значение, практиката на Съда на ЕС.

Тема 26. „Производно“ право – понятие, обща характеристика, принципи, място в йерархията на Правото на ЕС.

Тема 27. Актове на институциите – видове, особености. Регламент – същност, обща характеристика. Директива – същност, обща характеристика. Решение – същност, обща характеристика.

Тема 28. Характерни особености, действие на правото на ЕС. Непосредствена приложимост, директен (пряк) ефект. Примат на правото на ЕС над вътрешното право на държавите-членки.

Тема 29. Съдебна система на Европейския съюз. Съд на ЕС – състав и организация, компетентност. Общ съд – състав, организация, компетентност и функции. Специализирани съдилища, Съд на публичната служба на ЕС.

Тема 30. Производство по преюдициални заключения. Производство за отмяна на акт на институция на ЕС. Производство за установяване на противоправно бездействие на институция на ЕС. Производство за нарушение на учредителните договори от държава-членка.

Тема 31. Обща външна политика и политика на сигурност – особености, правна уредба, принципи, компетенции, инструменти.

Тема 32. Вътрешни политики и дейности на Европейския съюз – обща характеристика, „субстантивно право“ на ЕС.

Тема 33. "Вътрешен пазар". Четирите свободи на движение – обща характеристика, значение, правна уредба. Свобода на движение на стоки. Митнически съюз. Правна уредба и принципи.

Тема 34. Свобода на движение на лицата. Правна уредба и принципи.

Тема 35. Пространство на свобода сигурност и правосъдие.

Тема 36. Свобода на установяване и свобода на предлагане на услуги. Правна уредба и принципи.

Тема 37. Свобода на движение на капитал и плащания. Правна уредба и принципи.

Тема 38. Икономически и валутен съюз – правна уредба. Единна европейска валута.

Тема 39. Политика за защита на конкуренцията – обща характеристика, правна уредба и принципи. Ограничителни споразумения и практики, злоупотреба с монополно положение, нарушения на конкуренцията от държавите-членки.

Тема 40. Обща селскостопанска политика. Обща транспортна политика. Сближаване на законодателствата. Регионална и структурна политика. Данъчна политика и политика в областта на енергетиката. Правна уредба и принципи.

Тема 41. Образование и култура. Социална политика, трансевропейски мрежи, научни изследвания.

Тема 42. Външна дейност на Съюза, Обща търговска политика.

Тема 44. Сътрудничество с трети страни. Хуманитарна помощ. Ограничителни мерки.

Тема 31. Клауза за солидарност.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Проверката на усвоеното се осъществява, съгласно изискването на чл.44 ал.2 от Закона за висшето образование, с изпит в писмена форма.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Договори за ЕС; Съдебна практика, Сиби, поредица джобни издания, 2009 г., превод и въведение Станислав Костов;
2. Попова, Ж., Право на Европейския съюз, Сиела, 2009 г.;
3. Дьо Понсен, Е., 27 ключа за Договора от Лисабон, ИК «Колибри», 2008 г.;
4. Матисен, П.С.Р.Ф., Европейско право, Въведение, осмо преработено и допълнено издание, Сиела, 2007 г.;
5. Ван Гервен, В., Европейският съюз, Политическа общност на народи и държави, Издателска къща ЛИК, 2007 г.;
6. Булюи, Ж., Дармон, М., Процесуално право на Европейските общности, превод Ат. Семов, Институт по международно право, София, 2002 г.

ИНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. <http://eur-lex.europa.eu> - Достъп до правото на ЕС
2. <http://europa.eu> - Официален сайт на Европейския съюз
3. <http://www.europarl.europa.eu/bg> - Сайт на Европейския парламент
4. <http://ec.europa.eu> - Сайт на Европейската комисия
5. <http://www.consilium.europa.eu> – Съвет
6. <http://curia.europa.eu> - Съд на Европейския съюз
7. <http://eur-lex.europa.eu/bg/legis/20110801/index.htm> - Регистър на действащото законодателство на ЕС
8. http://europa.eu/legislation_summaries/index_en.htm - Резюмета на законите на ЕС.
9. http://europa.eu/pol/index_bg.htm - Области на политиката на Европейския съюз
10. http://ec.europa.eu/publications/booklets/index_bg.htm - Брошури - тематичен каталог.

LW 505

ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Лектор: Проф. д-р Тодор Тодоров

1. Предистория на идеите за обединяване на Европа до Втората световна война.
2. Теоретически подходи към обединяването на европейските държави
3. Процесите на европейско обединяване след края на Втората световна война. Планът "Маршал" и доктрината "Труман". Съветът на Европа. Други организации - ЕОИС (ОИСР) и др.
4. Идеите на Жан Моне и Планът "Шуман". Създаване на Европейската общност за въглища и стомана.
5. Създаване на Европейската икономическа общност и Евратом. Учредителни договори на Европейските общности - обща характеристика.
6. Разширяване и задълбочаване на европейската интеграция. Единен европейски акт.
7. Договорът от Маастрихт - обща характеристика, структура, съдържание и особености; създаване на Европейския съюз.
8. Ревизиите от Амстердам и Ница. Европейският конвент, Конституцията за Европа. Лисабонският договор от 13.12. 2007 г. за изменение и допълнение на ДЕО и ДЕС.
9. Договорът за Европейския съюз и Договорът за функциониране на Европейския съюз. Правосубектност на ЕС. Ценности и цели на ЕС. Демократични принципи на ЕС.
10. Основни права в ЕС. Харта на основните права на ЕС. Европейска конвенция по правата на човека.
11. Европейско гражданство. Понятие, права на гражданите на Европейския съюз.
12. Европейски парламент - състав и конституиране, структура, правомощия.
13. Европейски съвет – състав, правомощия. Председател на Европейския съвет.
14. Съвет на Европейския съюз – състав, функции, начини на вземане на решения, председателство. Върховен представител по въпросите на външните работи и политиката на сигурност. КОРЕПЕР.
15. Европейска комисия - състав и конституиране, правомощия.
16. Сметна палата. Европейска централна банка, Европейска система на централните банки. Европейска инвестиционна банка.
17. Консултативни органи. Правна уредба.
18. Компетентност на ЕС. Предоставена компетентност. Изключителна и поделена компетентност. Теория за "Implied powers". Принципите на субсидиарност и пропорционалност.
19. Вземане на решения. Нормотворчески процес: обикновена законодателна процедура, специални законодателни процедури.
20. Процедури за изменение на ДЕС иДФЕС. Обикновена процедура за преразглеждане. Опростена процедура за преразглеждане.
21. Процедури за присъединяване към ЕС и оттегляне от ЕС.
22. Засилено сътрудничество.

23. Бюджет на Европейския съюз.
24. Понятие, обща характеристика и източници на правото на Европейския съюз. Съотношение с международното и с вътрешното право. Международни договори на ЕС, международни договори на държавите - членки. Неписани източници на правото на ЕС, практиката на Съда на ЕС като източник на правото.
25. "Първично" право – същност, обща характеристика, източници на първичното право.
26. "Производно" право – понятие, обща характеристика, място в йерархията на правото на ЕС. Актове на институциите – видове, особености.
27. Регламент– същност, обща характеристика.
28. Директива– същност, обща характеристика.
29. Решение– същност, обща характеристика.
30. Характерни особености и действие на правото на ЕС. Непосредствена приложимост, директен (пряк) ефект.
31. Предимство на правото на ЕС над вътрешното право на държавите- членки.
32. Съдебна система на ЕС. Съд на Европейския съюз – състав, организация, компетентност, функции. Процедури.
33. Производство по преюдициални заключения.
34. Производство за отмяна на акт на институция на ЕС.
35. Производство за установяване на неправомерно бездействие на институция на ЕС.
36. Производство за неизпълнение на задължения от държава-членка.
37. Общ съд – състав, организация, компетентност и функции. Специализирани съдилища, Съд на публичната служба на ЕС.
38. Обща външна политика и политика на сигурност – особености, правна уредба, принципи, компетенции, инструменти.
39. Вътрешен пазар. Четирите свободи на движение - обща характеристика, значение, правна уредба.
40. Свободно движение на стоки. Митнически съюз. Правна уредба и принципи.
41. Свободно движение на хора. Правна уредба и принципи.
42. Пространство на свобода, сигурност и правосъдие.
43. Свободно предоставяне на услуги. Право на установяване. Правна уредба и принципи.
44. Свободно движение на капитали и забрана на ограничения върху плащания. Правна уредба и принципи.
45. Икономически и паричен съюз - правна уредба. Единна европейска валута. Еврогрупа.
46. Политика за защита на конкуренцията - обща характеристика, правна уредба и принципи.
47. Политика за защита на конкуренцията - ограничителни споразумения и практики, злоупотреба с монополно положение.
48. Политика за защита на конкуренцията - нарушения на конкуренцията от държавите-членки: държавни помощи, държавни предприятия и монополи.
49. Обща селскостопанска политика и развитие на селските райони.
50. Обща транспортна политика, трансевропейски мрежи. Правна уредба, принципи.
51. Сближаване на законодателствата. Обща данъчна политика. Правна уредба и принципи.
52. Политика в областта на енергетиката, политика в областта на околната среда, регионална и структурна политика. Правна уредба и принципи.
53. Социална политика, политика в областта на развитието. Правна уредба и принципи.

54. Образование и култура, политика в областта на научните изследвания. Други политики. Правна уредба и принципи.

55. Външна дейност на Съюза. Обща търговска политика - същност, елементи, институционален механизъм.

56. Сътрудничество с трети страни. Хуманитарна помощ. Ограничителни мерки.

57. Клауза за солидарност

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Договори за ЕС; Съдебна практика, Сиби, поредица джобни издания, 2009 г., превод и въведение Станислав Костов;
2. Попова, Ж., Право на Европейския съюз, Сиела, 2009 г.;
3. Дьо Понсен, Е., 27 ключа за Договора от Лисабон, ИК «Колибри», 2008 г.;
4. Матисен, П.С.Р.Ф., Европейско право, Въведение, осмо преработено и допълнено издание, Сиела, 2007 г.;
5. Ван Гервен, В., Европейският съюз, Политическа общност на народи и държави, Издателска къща ЛИК, 2007 г.;
6. Булюи, Ж., Дармон, М., Процесуално право на Европейските общности, превод Ат. Семов, Институт по международно право, София, 2002 г.

ИНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. <http://eur-lex.europa.eu> - Достъп до правото на ЕС
2. <http://europa.eu> - Официален сайт на Европейския съюз
3. <http://www.europarl.europa.eu/bg> - Сайт на Европейския парламент
4. <http://ec.europa.eu> - Сайт на Европейската комисия
5. <http://www.consilium.europa.eu> – Съвет
6. <http://curia.europa.eu> - Съд на Европейския съюз
7. <http://eur-lex.europa.eu/bg/legis/20110801/index.htm> - Регистър на действащото законодателство на ЕС
8. http://europa.eu/legislation_summaries/index_en.htm - Резюмета на законите на ЕС.
9. http://europa.eu/pol/index_bg.htm - Области на политиката на Европейския съюз
10. http://ec.europa.eu/publications/booklets/index_bg.htm - Брошури - тематичен каталог.

януари 2016 год.